

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 15.9.2010
KOM(2010) 477 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Mládež v pohybe

**Iniciatíva zameraná na aktivizovanie potenciálu mladých ľudí smerom k inteligentnému
a udržateľnému rastu pre všetkých v Európskej únii**

{SEK(2010) 1047}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Mládež v pohybe

Iniciatíva zameraná na aktivizovanie potenciálu mladých ľudí smerom k inteligentnému a udržateľnému rastu pre všetkých v Európskej únii

1. ÚVOD

V stratégii Európa 2020 boli stanovené ambiciózne ciele inteligentného a udržateľného rastu pre všetkých. Kľúčovými pre jeho dosiahnutie sú mladí ľudia. Kvalitné vzdelávanie a odborná príprava, úspešné začlenenie do trhu práce a väčšia mobilita mladých ľudí sú pre **aktivizovanie potenciálu mladých ľudí** a dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 tými najdôležitejšími faktormi.

Budúca prosperita Európy závisí od jej mládeže. Tvorí ju takmer 100 miliónov občanov EÚ, čo predstavuje pätinu jej celkovej populácie¹. Napriek nebývalým možnostiam, ktoré moderná Európa ponúka, stoja mladí ľudia pred výzvami v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pri vstupe na trh práce, sťaženými hospodárskou krízou. **Nezamestnanosť mladých ľudí dosahuje neprijateľne vysokú hodnotu** takmer 21 %². **Ak sa má dosiahnuť cieľ 75-percentnej zamestnanosti** obyvateľstva vo veku 20-64 rokov, musí sa radikálne zlepšiť prechod mladých ľudí na trh práce.

Do roku 2020 sa odhaduje, že 35 % všetkých pracovných miest v porovnaní s dnešnými 29 % si bude vyžadovať vysokú kvalifikáciu v kombinácii so schopnosťou prispôbiť sa a inovovať. To znamená o 15 miliónov **viac pracovných miest vyžadujúcich si vysokú mieru kvalifikácie**³. Čoraz viac pracovných miest si vyžaduje elektronické zručnosti, a pritom hospodárstvo EÚ trpí nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovníkov IKT⁴. Menej ako jeden z troch ľudí v EÚ (31,1 %⁵) dosiahol stupeň vyššieho vzdelávania v porovnaní z takmer 40 % v USA a vyše 50 % v Japonsku. EÚ má na trhu práce menší podiel vedcov ako jej rivali⁶. V stratégii Európa 2020 bol schválený hlavný cieľ EÚ, ktorým je dosiahnuť do roku 2020 **minimálne 40 % vysokoškolského alebo ekvivalentného vzdelania medzi 30-34-ročnými ľuďmi**.

Príliš mnohí mladí ľudia odchádzajú zo školy predčasne, čím zvyšujú riziko, že sa stanú nezamestnaní alebo nečinní, budú žiť v chudobe a spôsobia spoločnosti vysoké hospodárske aj sociálne náklady. V súčasnosti má 14,4 % 18-24-ročných v EÚ menej ako vyššie stredoškolské vzdelanie a nenavštevuje žiadne ďalšie vzdelávanie či odbornú prípravu⁷. Zámerom EÚ je **znižovať predčasný odchod zo škôl na referenčnú hodnotu 10 %**. Európa

¹ Eurostat, 2009, 15–30-roční.

² Eurostat, jún 2010, < 25-roční.

³ Prognózy strediska CEDEFOP.

⁴ eSkills Monitor study (Monitorovacia štúdia o elektronických zručnostiach), Európska komisia, 2009.

⁵ Eurostat, 2008, 30–34-roční.

⁶ Štúdia MORE, Európska komisia, 2010.

⁷ Eurostat, 2009.

musí zlepšiť svoju situáciu aj v **gramotnosti** – 24,1 % 15-ročných nedosahuje dobré výsledky gramotnosti v čítaní, pričom tento podiel sa v posledných rokoch zvýšil⁸.

Uskutočňovanie vnútroštátnych stratégií v oblasti celoživotného vzdelávania je aj naďalej výzvou pre mnohé členské štáty, aby vyvinuli **pružnejšie spôsoby vzdelávania**, ktoré by umožnili ľuďom prechádzať medzi rôznymi stupňami vzdelania a pritiahli aj nekonvenčných študentov.

1.1. Zameranie iniciatívy

Mládež v pohybe je hlavnou iniciatívou EÚ, ktorá má reagovať na výzvy stojace pred mladými ľuďmi a pomáhať im uspieť v znalostnej ekonomike. Ide o **rámcový program, ktorý oznamuje kľúčové nové opatrenia, posilňuje súčasné činnosti a zabezpečuje vykonávanie ďalších** na úrovni EÚ aj členských štátov pri dodržiavaní zásady subsidiarity. Z tejto iniciatívy by mali mať možnosť čerpať prostredníctvom zodpovedajúcich mechanizmov aj kandidátske krajiny. Bude využívať finančnú podporu príslušných programov EÚ v oblasti vzdelávania, mládeže a vzdelávacej mobility, ako aj štrukturálne fondy. Všetky súčasné programy sa preskúmajú s cieľom vypracovať celistvejší prístup k podpore iniciatívy Mládež v pohybe v budúcom finančnom rámci. Mládež v pohybe sa bude vykonávať v úzkej súčinnosti s programom pre nové zručnosti a nové pracovné miesta, ktorý bol vyhlásený v rámci stratégie Európa 2020.

Mládež v pohybe sa sústreďí na 4 hlavné smery činnosti:

- Inteligentný rast pre všetkých závisí od opatrení v celom systéme celoživotného vzdelávania zameraných na rozvoj kľúčových kompetencií a kvalitné výsledky výučby v súlade s potrebami pracovného trhu. Európa potrebuje zextenzívniť a rozšíriť vzdelávacie možnosti mládeže ako celku vrátane podpory získavania zručností prostredníctvom neformálnych vzdelávacích činností. V rámci Mládeže v pohybe sa tieto činnosti podporia okrem iného prostredníctvom návrhu odporúčania Rady, ktoré má podnieť členské štáty k riešeniam vysokej miery predčasných odchodov zo škôl, prostredníctvom Európskeho roku dobrovoľníckej práce 2011 a odporúčania Rady o potvrdzovaní neformálneho a informálneho vzdelávania. Komisia okrem toho podporuje odborné vzdelávanie učňovského typu a vysokokvalitné stáže spočívajúce v získavaní skúseností na pracovisku, ktoré premostujú vzdelávanie s trhom práce.
- Európa potrebuje zvýšiť percento mladých ľudí, ktorí absolvujú **vyššie vzdelávanie alebo jeho ekvivalent**, aby držala krok so svojimi súpermi v znalostnej ekonomike a podnecovala inovácie. Takisto potrebuje európske vyššie vzdelávanie zatriktívniť a otvoriť ostatnému svetu, ako aj výzvam globalizácie, a to najmä podporou vzdelávacej a vedeckej mobility. Mládež v pohybe sa bude snažiť zlepšiť kvalitu, prít'azlivosť a schopnosť reakcie vyššieho vzdelávania a podporovať rozširovanie a zlepšovanie mobility a zamestnateľnosti mladých okrem iného aj prostredníctvom návrhu **nového programu reformy a modernizácie vyššieho vzdelávania**, ktorý zahŕňa iniciatívu zameranú na **stanovenie referenčných hodnôt výkonu univerzít a novú medzinárodnú stratégiu EÚ** na zatriktívnenie európskeho vyššieho vzdelávania a povzbudenie akademickej spolupráce či výmeny s partnermi vo svete.

⁸ OECD, PISA, 2006.

- Podpora EÚ pre vzdelávaciu **mobilitu** prostredníctvom programov a iniciatív sa bude skúmať, rozširovať a prepájať s vnútroštátnymi a regionálnymi zdrojmi. Posilní sa jej medzinárodný rozmer. Mládež v pohybe bude podporovať úsilie o dosiahnutie cieľa, aby do roku 2020 všetci mladí ľudia v Európe mali možnosť stráviť čas štúdia v zahraničí, a to aj prostredníctvom odbornej prípravy na pracovisku. **Odporúčanie Rady zamerané na odstránenie prekážok mobility** sa navrhuje prijať ako súčasť balíka Mládež v pohybe, ku ktorému je pripojený **hodnotiaci prehľad mobility** na meranie pokroku dosiahnutého v tejto oblasti. Webové stránky venované **Mládeži v pohybe** sprístupnia informácie o mobilite a možnostiach vzdelávania v EÚ⁹ a Komisia na zjednodušenie mobility navrhne vydanie **karty Mládež v pohybe**. Nová vnútroeurópska iniciatíva „**Tvoje prvé pracovné miesto EURES**“ podporí prístup mladých ľudí k možnostiam zamestnať sa a získať prácu v zahraničí a povzbudí zamestnávateľov, aby vytvárali pracovné miesta pre mladých mobilných pracovníkov. Okrem toho Komisia zvaží, či premeniť prípravnú akciu „Erasmus pre mladých podnikateľov“ na program na podporu mobility podnikateľov.
- Európa musí súrne zlepšiť **zamestnanosť mladých ľudí**. Mládež v pohybe predstavuje rámec prioritných opatrení politiky na úrovni štátov a EÚ zameraných na zníženie miery nezamestnanosti mládeže cez zjednodušenie prechodu zo školy do práce a zmenšenie trhovej segmentácie. Zvláštny dôraz sa kladie na úlohu **štátnych služieb zamestnanosti**, na podporu **iniciatívy na ochranu mládeže**, ktorá má zaručiť, aby bol každý mladý človek zamestnaný, pokračoval vo vzdelávaní alebo v aktivácii, na zriadenie **európskeho monitora voľných pracovných miest** a na **podporu mladých podnikateľov**.

2. VÝVOJ MODERNÝCH SYSTÉMOV VZDELÁVANIA A ODBORNEJ PRÍPRAVY ZAMERANÝCH NA KĹUČOVÉ KOMPETENCIE A ŠPIČKOVÚ KVALITU

Na dosiahnutie vysokej kvality vzdelávania a odbornej prípravy, celoživotného vzdelávania a rozvoja zručností potrebujeme **zlepšiť zacielenie, udržateľnosť a úroveň investícií** do vzdelávania a odbornej prípravy. Komisia vyzýva členské štáty, aby investície skonsolidovali a v prípade potreby rozšírili, a zároveň sa intenzívne usilovali o zabezpečenie čo najlepšej návratnosti verejných zdrojov. V situácii, keď sú verejné financie pod tlakom, je dôležité diverzifikovať zdroje prostriedkov.

Na **zniženie predčasných odchodov zo škôl na 10 %**, ktoré bolo schválené v rámci stratégie EÚ 2020, by sa mali včas prijať preventívne opatrenia zacielené na žiakov, u ktorých sa identifikovalo riziko, že zanechajú školu. Komisia navrhne **odporúčanie Rady na posilnenie opatrení členských štátov s cieľom znížiť mieru predčasných odchodov zo škôl**. Komisia zároveň zriadi **expertnú skupinu na vysokej úrovni, ktorá vypracuje odporúčania, ako zvýšiť gramotnosť**, a predstaví **oznámenie o posilňovaní vzdelávania a starostlivosti v ranom veku**.

Mladí ľudia musia čoraz častejšie prijímať rozhodnutia o svojom vzdelávaní. Je nutné, aby boli tieto rozhodnutia informované. Mladí potrebujú **informácie o cestách vzdelávania a odbornej prípravy** vrátane jasnej predstavy o možnostiach zamestnania, aby vedeli položiť základy svojej pracovnej kariéry. Je potrebné ďalej rozvíjať **kvalitu služieb profesijného poradenstva a odborného vzdelávania**, do ktorých by sa mali intenzívne zapájať inštitúcie

⁹ Cez odkaz na súčasný portál PLOTEUS venovaný možnostiam vzdelávania. Komisia zároveň na portáli Vaša Európa uverejnila sekciu venovanú vzdelávaniu a mládeži s informáciami o právach a možnostiach pre študentov a mladých Európanov.

trhu práce a mali by byť podporované opatreniami na zlepšenie verejnej mienky o sektoroch a profesiách s potenciálom ponúkať pracovné miesta.

Na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému by sa mala šíriť vysoká kvalita výučby a vzdelávania. **Kľúčové kompetencie pre znalostnú ekonomiku a spoločnosť**, napríklad schopnosť učiť sa, komunikácia v cudzích jazykoch, podnikateľské zručnosti a schopnosť plne využívať potenciál IKT, elektronické vzdelávanie a základná schopnosť počítať¹⁰ naberajú na dôležitosť¹¹. Komisia v roku 2011 predstaví **oznámenie o kompetenciách na podporu celoživotného vzdelávania** vrátane návrhov, ako dosiahnuť, aby svet vzdelávania a svet práce hovorili spoločným jazykom¹².

Dopyt po kvalifikovaných pracovníkoch stúpa, a to aj v nízko kvalifikovaných povolaniach. Podľa predpovedí bude v roku 2020 50 % všetkých pracovných miest aj naďalej závisieť od strednej úrovne kvalifikácie, ktorú poskytujú **odborné vzdelávanie a príprava (VET)**. Komisia vo svojom oznámení o európskej spolupráci v oblasti VET¹³ zdôraznila, že pre tento sektor je kľúčová modernizácia. K prioritám patrí zabezpečiť, aby sa zjednodušili cesty a vzájomná interakcia medzi VET a vyšším vzdelávaním, a to aj prostredníctvom vytvorenia vnútroštátnych rámcov pre kvalifikácie, a aby sa udržiavali blízke partnerstvá so súkromným sektorom.

Aby mladí ľudia mohli rozvíjať svoje zručnosti a kompetencie požadované v práci, je pre nich veľmi dôležitá skorá pracovná skúsenosť¹⁴. Vzdelávanie na pracovisku v rámci **učňovskej odbornej prípravy** je významný nástroj postupného začleňovania mladých ľudí do trhu práce. Poskytovanie a kvalita učňovskej odbornej prípravy sa v jednotlivých členských štátoch výrazne odlišuje. Niektoré krajiny začali uskutočňovať takéto programy odbornej prípravy nedávno. Pre ich efektívnosť a zosúladenie s trhom práce je dôležité, aby sa do ich koncipovania, organizácie, realizácie a financovania zapájali **sociálni partneri**. V týchto opatreniach by sa malo pokračovať, aby sa zlepšil súbor zručností poskytovaných v rámci odborného vzdelávania a aby **do roku 2012 najmenej 5 miliónov mladých ľudí v Európe** malo možnosť zapísať sa na učňovskú odbornú prípravu (v súčasnosti sa tento počet odhaduje na 4,2 miliónov¹⁵).

V posledných rokoch nadobudlo na dôležitosť získavanie počiatočných pracovných skúseností prostredníctvom **stáží**, ktoré mladým umožňujú prispôsobiť sa dopytu na trhu práce. Niektoré členské štáty v reakcii na znížený počet pracovných miest pre mladých ľudí vytvorili programy získavania pracovných skúseností. K týmto programom by mal mať prístup každý, mali by mať vysokú kvalitu a jasne stanovené vzdelávacie ciele a nemali by nahrádzať normálne pracovné miesta a skúšobné doby.

Nezamestnanosť absolventov z rôznych úrovní vzdelávania a odbornej prípravy vzbudzuje čoraz väčšie obavy. Európske systémy reagujú na požiadavky znalostnej spoločnosti pomaly a zlyhávajú v prispôbovaní osnov a programov meniacim sa potrebám trhu práce. Komisia

¹⁰ Komisia v roku 2010 zriadi tematickú pracovnú skupinu pozostávajúcu z tvorcov politik a expertov z členských štátov, aby preskúmala príčiny nízkej výkonnosti školských študentov v matematike (vrátane základnej schopnosti počítať) a prírodných vedách.

¹¹ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2006 (Ú. v. EÚ L 394 z 30.12.2006).

¹² Európsky rámec pre zručnosti, znalosti a zamestnanosť (ESCO).

¹³ KOM(2010) 296

¹⁴ Pozri správu Európskeho parlamentu z vlastnej iniciatívy E. Turunenovej „Podpora prístupu mládeže na trh práce, posilnenie postavenia stážistov, stáží a odbornej prípravy“, jún 2010

¹⁵ Správa pracovnej skupiny o mobilite učňov, február 2010 (Európska komisia).

na žiadosť Rady z mája 2009 príde v roku 2010 s návrhom **referenčného hodnotenia EÚ pre zamestnateľnosť**.

Cieľom Mládeže v pohybe by malo byť aj rozšírenie kariérnych a život obohacujúcich vzdelávacích možností pre mladých ľudí, ktorí majú menej možností a/alebo im hrozí sociálne vylúčenie. Títo mladí ľudia by mali čerpať najmä z rozšírených možností **neformálneho a informálneho vzdelávania** a z posilnenia ustanovení o uznávaní a **potvrdzovaní** takýchto typov vzdelávania v rámci vnútroštátnych rámcov pre kvalifikácie. Môže to napomôcť otváraniu dverí k ich ďalšiemu vzdelávaniu. Komisia navrhne **odporúčanie Rady** zamerané na zjednodušenie potvrdzovania tohto typu vzdelávania¹⁶.

Kľúčové nové opatrenia:

- **Navrhnuť odporúčanie Rady o znížení miery predčasných odchodov zo škôl (2010):** Odporúčanie bude obsahovať rámec účinných odoziev politik na rôzne príčiny vysokej miery predčasných odchodov zo stredných škôl. Zameria sa na predbežné, preventívne, ako aj nápravné opatrenia.
- **Zriadiť expertnú skupinu na vysokej úrovni pre gramotnosť (2010),** ktorej úlohou bude identifikovať účinné postupy v členských štátoch na zlepšenie schopnosti žiakov a dospelých čítať, a zároveň sformulovať primerané odporúčania.
- **Zvýšiť prítlačivosť, úroveň poskytovania a kvalitu VET,** ktoré majú významný podiel na zamestnateľnosti mladých ľudí a znížovaní predčasných odchodov zo škôl: Komisia spolu v členskými štátmi a sociálnymi partnermi obnoví koncom roka 2010 spoluprácu v oblasti VET a navrhne opatrenia na vnútroštátnej aj európskej úrovni.
- **Navrhnuť kvalitný rámec pre sťažé vrátane riešenia právnych a administratívnych prekážok zamestnania** v iných štátoch. **Podporiť zlepšenie prístupu a účasti** na vysokokvalitných stážach, a to aj prostredníctvom stimulovania firiem, aby ponúkali miesta stážistom a boli dobrými hosťiteľskými podnikmi (napr. udeľovaním značiek kvality a ocenení) a prostredníctvom dohôd so sociálnymi partnermi v rámci politiky sociálnej zodpovednosti podnikov (CSR).
- **Navrhnuť odporúčanie Rady o šírení a potvrdzovaní neformálneho a informálneho vzdelávania (2011)** s cieľom zlepšiť opatrenia členských štátov v prospech potvrdzovania zručností získaných prostredníctvom týchto vzdelávacích činností.

3. PODPORA PRÍŤAŽLOVOSTI VYŠŠIEHO VZDELÁVANIA PRE ZNALOSTNÚ EKONOMIKU

Vyššie vzdelávanie rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje hospodársku konkurencieschopnosť v znalostnej ekonomike, pričom z vysokokvalitného vzdelania tretieho stupňa tvorí kľúčový prvok na dosiahnutie hospodárskych a sociálnych cieľov. S rastúcim počtom pracovných miest vyžadujúcich zručnosti na vysokej úrovni by **čoraz viac mladých ľudí malo začať navštevovať a absolvovať vyššie vzdelávanie**, a tak naplniť cieľ EÚ, pokiaľ ide o pomer **dosiahnutého vyššieho vzdelávania alebo jeho ekvivalentu v obyvateľstve stanovený v stratégii Európa 2020 na 40 %**. Okrem toho by malo prostredníctvom atraktívnych podmienok zamestnania prilákať a udržať viac mladých ľudí vo výskume. Uskutočnenie týchto cieľov si vyžaduje viacúrovňový prístup zameraný na modernizáciu vyššieho

¹⁶ Dobrovoľnícka práca, účasť a činnosti v mládežníckych organizáciách poskytujú možnosti vzdelávania mimo formálnych štruktúr. Môžu prispieť k iným činnostiam Mládeže v pohybe a zapojiť mladých ľudí, ktorí by inak mohli byť vynechaní. Sviežim impulzom pre ďalší vývoj takýchto činností bude **Európsky rok dobrovoľníckej práce 2011**.

vzdelávania, zabezpečovanie kvality, špičkovej úrovne a transparentnosti a vytváranie partnerstiev v globalizovanom svete.

Niektoré európske univerzity patria k tým najlepším na svete, ale nevedia celkom naplniť svoj potenciál. Vyššie vzdelávanie prešlo dlhým obdobím nedostatočného prísunu investícií a veľkého nárastu počtu študentov. Komisia opakovane zdôrazňuje, že v modernom a riadne fungujúcom univerzitnom systéme je v znalostných ekonomikách povinné minimum **investícií vo výške 2 % HDP** (spolu z verejných a súkromných zdrojov)¹⁷. Univerzity by mali mať právomoc čerpať príjmy z rôznych zdrojov a prijať väčšiu zodpovednosť za svoju dlhodobú finančnú udržateľnosť. Členské štáty by mali zvýšiť úsilie o **modernizáciu vyššieho vzdelávania**¹⁸ z hľadiska osnov, riadenia a financovania, a to naplňaním priorít dohodnutých v kontexte bolonského procesu, podporou **nového programu spolupráce a reformy** na úrovni EÚ a sústredením pozornosti na nové úlohy súvisiace so stratégiou Európa 2020.

Pre prítlačivosť vyššieho vzdelávania je kľúčové udržať vysokú úroveň kvality. **Zabezpečovanie kvality** vo vyššom vzdelávaní je potrebné posilniť na európskej úrovni formou podpory spolupráce medzi zainteresovanými subjektmi a inštitúciami. Komisia bude monitorovať pokrok a v správe plánovanej na rok 2012, ktorou odpovie na odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady¹⁹, stanoví priority v tejto oblasti.

V globálnejšom a mobilnejšom svete môže transparentnosť v súvislosti s výkonnosťou inštitúcií vyššieho vzdelávania povzbudiť hospodársku súťaž a spoluprácu, a zároveň slúžiť ako motivácia k ďalšiemu zlepšovaniu a modernizácii. Súčasné medzinárodné rebríčky však môžu poskytovať neúplný obraz o výkonnosti univerzít, pretože kladú prehnaný dôraz na výskum a pritom nezohľadňujú iné kľúčové faktory, ktoré robia univerzity úspešnými, napr. kvalitu výučby, inovácie, zapájanie regiónov a internacionalizáciu. Komisia v roku 2011 predstaví výsledky štúdie uskutočniteľnosti ohľadne **vývoja alternatívneho viacrozmerného globálneho systému hodnotenia univerzít**, ktorý berie do úvahy rôznorodosť inštitúcií vyššieho vzdelávania.

Inovačná kapacita Európy si bude vyžadovať znalostné partnerstvá a pevnejšie väzby medzi vzdelávaním, výskumom a inováciou (tzv. znalostný trojuholník). Na to je potrebné v plnej miere využívať postavenie Európskeho inovačného a technologického inštitútu (**EIT**) a **akcií Marie Curie** a z oboch si vziať poučenie. V tejto súvislosti Komisia posilní a rozšíri činnosti európskej platformy pre dialóg medzi univerzitami a súkromným sektorom (**Fórum EÚ pre dialóg medzi univerzitami a podnikmi**) s cieľom zvýšiť zamestnateľnosť študentov a rozvíjať úlohu vzdelania v tzv. znalostnom trojuholníku.

Vyššie vzdelávanie má čoraz výraznejší medzinárodný rozmer. Potrebujeme väčšiu mobilitu, medzinárodnú otvorenosť a transparentnosť, aby sme pritiahli tých najlepších študentov, učiteľov a výskumných pracovníkov, aby sme vytvorili a upevnili partnerstvá a akademickú spoluprácu s univerzitami z iných častí sveta. To si žiada zvláštny dôraz na posilnenie medzinárodnej spolupráce, programov a politického dialógu vo vyššom vzdelávaní. V roku 2011 vyjde **oznámenie obsahujúce hlavné výzvy a opatrenia potrebné v oblasti**

¹⁷ KOM(2005) 15.

¹⁸ KOM(2006) 208.

¹⁹ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 15. februára 2006 o ďalšej európskej spolupráci v oblasti zabezpečovania kvality vyššieho vzdelávania (2006/143/ES), Ú. v. EÚ L 2006, 4. 3. 2006.

európskeho vyššieho vzdelávania v perspektíve roku 2020 vrátane stratégie EÚ zameranej na internacionalizáciu vyššieho vzdelávania²⁰.

Kľúčové nové opatrenia:

- **Podporiť reformu a modernizáciu vyššieho vzdelávania prostredníctvom oznámenia (2011), v ktorom sa predstaví nový posilnený program pre vyššie vzdelávanie:** Sústreď sa na utuženie zamestnateľnosti absolventov, podporu mobility, a to aj medzi akademickým svetom a priemyslom, šírenie transparentných a vysokokvalitných informácií o možnostiach štúdia a výskumu a výkonnosť inštitúcií. Zameria sa aj na sprístupňovanie nových možností pre tých, ktorí sa venujú nekonvenčnému vzdelávaniu, a zjednodušenie prístupu pre znevýhodnené skupiny, a to aj prostredníctvom primeraného financovania. Posilnený program bude zároveň obsahovať stratégiu EÚ v oblasti internacionalizácie, ktorá sa zameria na propagáciu výhod európskeho vyššieho vzdelávania.
- **Hodnotiace kritériá výkonnosti vyššieho vzdelávania a výsledky vzdelávania:** Komisia v roku 2011 predstaví výsledky štúdie uskutočniteľnosti ohľadne vývoja viacrozmerného globálneho systému hodnotenia univerzít, ktorý zohľadní rôznorodosť inštitúcií vyššieho vzdelávania.
- **Navrhnuť viacročný strategický program pre inovácie (2011), v ktorom sa vymedzí úloha EIT v mnohostrannom kontexte inovácií v Európe a ustanovia priority pre vyššie vzdelávanie, výskum, inovácie a podnikanie na ďalších sedem rokov.**

4. PODPORA INTENZÍVNEHO ROZVOJA MEDZIŠTÁTNEJ MOBILITY VZDELÁVANIA A ZAMESTNÁVANIA MLADÝCH LUDÍ

Hoci mobilita celkového obyvateľstva EÚ nie je zvlášť veľká, štúdium a práca v zahraničí sú mimoriadne atraktívne pre mladých ľudí. Väčšina „mobilných“ ľudí v EÚ má 25 až 34 rokov. Táto veková skupina máva lepšiu znalosť jazykov a menej rodinných záväzkov. Za zvýšenie mobility vďačíme aj čoraz otvorenejším hraniciam a lepšej porovnateľnosti vzdelávacích systémov. Túto tendenciu by malo podporiť poskytovanie ďalších príležitostí mladým ľuďom na zlepšovanie zručností a získanie práce.

4.1. Podpora vzdelávacej mobility

Vzdelávacia mobilita predstavuje významný spôsob, akým môžu mladí ľudia **prispieť k svojej budúcej zamestnateľnosti** a získať nové profesijné kompetencie, ale aj k svojmu rozvoju ako aktívnych občanov. Pomáha im dostať sa k novým poznatkom a vyvinúť nové jazykové a medzikultúrne kompetencie. Európania, ktorí sa v mladosti zapojili do mobility ako študenti, sa s väčšou pravdepodobnosťou zapoja do mobility aj neskôr ako pracovníci. Zamestnávateľia tieto prínosy uznávajú a oceňujú. Vzdelávacia mobilita takisto prispela dôležitou mierou k tomu, že systémy a inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy sa stali otvorenejšie, európskejšie a medzinárodnejšie, ale aj prístupnejšie a efektívnejšie²¹. EÚ má dlhú a úspešnú históriu podpory vzdelávacej mobility cez rôzne programy a iniciatívy, z ktorých najznámejší je program Erasmus²². K tomuto procesu by mohli prispieť aj budúce

²⁰ Závěry Rady o internacionalizácii vysokoškolského vzdelávania z 11. mája 2010.

²¹ Odkazy na štúdie a výskum pozri v dokumente KOM(2009) 329.

²² Patrí sem: vysokoškolské vzdelávanie (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) pre študentov, doktorandov a zamestnancov; vysokoškolské vzdelávanie a výskum (Marie Curie, mobilita v rámci sietí excelentnosti a technologických platforiem); z vysokoškolského vzdelávania do podnikov (stáže v rámci programov Erasmus a Marie Curie); odborné vzdelávanie a učni (Leonardo); stredoškolské vzdelávanie (Comenius), vzdelávanie dospelých a dobrovoľnícka práca starších občanov (Grundtvig); kultúrna sféra (program Kultúra); výmeny mládeže a dobrovoľnícka činnosť (Mládež v akcii);

schémy ako napríklad vytvorenie Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc. Niektoré členské štáty na medzištátnu vzdelávaciu a pracovnú mobilitu využívajú aj štrukturálne fondy, najmä Európsky sociálny fond. Mobilitu a výmeny vysokoškolských pracovníkov a študentov medzi európskymi a mimoeurópskymi vysokými školami podporujú programy Erasmus Mundus a Tempus.

Cieľom Komisie je rozšíriť možnosti vzdelávacej mobility na *všetkých mladých ľudí v stratégii Európa 2020*, a to mobilizáciou zdrojov a odstránením prekážok získavania skúseností so štúdiom v zahraničí²³.

Zelenou knihou o vzdelávacej mobilite (júl 2009)²⁴ sa začala verejná konzultácia o tom, ako čo najlepšie odstrániť prekážky mobility a sprístupniť ďalšie možnosti štúdia v zahraničí. Prišlo na ňu vyše 3000 odpovedí, a to aj od štátnych správ, regionálnych samospráv a ďalších zainteresovaných subjektov²⁵. Prejavuje sa v nich rozšírené **želanie zvýšiť vzdelávaciu mobilitu vo všetkých častiach systému vzdelávania** (vyššie vzdelávanie, školy, odborné vzdelávanie a príprava), ale aj v prostrediach neformálneho a informálneho vzdelávania, akým je napríklad dobrovoľnícka práca. Zároveň odpovede potvrdili, že mobilita čelí aj naďalej mnohým prekážkam. Preto Komisia v spojení s týmto oznámením navrhuje prijať **odporúčanie Rady o vzdelávacej mobilite**, ktoré by malo tvoriť základ novej koordinovanej kampane v členských štátoch zameranej na odstránenie prekážok mobility. Monitorovanie dosiahnutého pokroku sa odrazí v **tzv. hodnotiacom prehľade mobility**, ktorý poskytne porovnanie, ako členské štáty napredujú v rúcaní týchto bariér.

Aby sa zlepšilo pochopenie práv ľudí, ktorí študujú v zahraničí, Komisia okrem tohto oznámenia uverejňuje aj **usmernenie o príslušných rozhodnutiach Európskeho súdneho dvora**. Zaoberá sa otázkami, akou je napríklad prístupnosť vzdelávacích inštitúcií, uznávanie diplomov a prenosnosť grantov, s cieľom pomôcť verejným orgánom, zainteresovaným subjektom a študentom chápať dôsledky ustálenej judikatúry.

„Bolonskí“ ministri pre vyššie vzdelávanie zastupujúci 46 krajín stanovili v roku 2009 hodnotiace kritérium, podľa ktorého *by do roku 2020 najmenej 20 % ľudí, ktorí ukončia vysokoškolské štúdium v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, malo mať absolvovanú časť štúdia alebo odbornej prípravy v zahraničí*²⁶. V odozve na požiadavku Rady z mája 2009 Komisia v roku 2010 navrhne **hodnotiace kritériá vzdelávacej mobility** s osobitným zameraním na študentov vo vyššom vzdelávaní a VET.

Európske **nástroje na podporu mobility**, napr. Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS), európsky kvalifikačný rámec (EQF) a Europass, by sa mali uplatniť v celom svojom rozsahu, aby ich mohli mobilní študenti plne využívať²⁷. Na doplnenie fyzickej mobility by sa mala propagovať aj virtuálna mobilita sprostredkovaná cez IKT a elektronické vzdelávanie. Komisia rozvinie súčasné prvky Europassu do **európskeho pasu zručností**

dobrovoľnícka činnosť (európska dobrovoľnícka služba v rámci programu Mládež v akcii); občianska spoločnosť (program Európa pre občanov) a prípravná akcia „Erasmus pre mladých podnikateľov“.

²³ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/about/political/index_en.htm

²⁴ KOM(2009) 329.

²⁵ Rozbor prijatých odpovedí pozri v pracovnom dokumente útvarov Komisie SEK(2010) 1047.

²⁶ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf

²⁷ Najmä Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie (EQF), Europass, dodatok k diplomu (DS), Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS, vo vyššom vzdelávaní), Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET) a Youthpass (pas mládeže).

s cieľom zvýšiť transparentnosť a prenos kompetencií získaných v rámci formálneho aj neformálneho vzdelávania v celej Európskej únii. V tejto súvislosti vypracuje nástroje na identifikovanie a uznávanie kompetencií pracovníkov a používateľov IKT vrátane európskeho rámca pre profesionalitu v súlade so stratégiou EÚ zameranou na elektronické zručnosti²⁸. Komisia sa bude usilovať o vytvorenie **karty Mládeže v pohybe** na urýchlenie integračného procesu pre mobilných študentov po odchode do zahraničia a na poskytnutie ďalších výhod, ktoré ponúkajú mládežnícke alebo študentské karty z danej krajiny.

Financovanie EÚ podporuje mobilitu študentov, výskumníkov, mládeže a dobrovoľníkov prostredníctvom množstva programov, no počet mladých ľudí, ktorí ich môžu využívať, je pomerne malý – približne 380 000 ročne. Komisia **zlepší efektívnosť a fungovanie týchto programov** a bude presadzovať integrovaný prístup k podpore Mládeže v pohybe v nasledujúcom finančnom rámci.

Kľúčové nové opatrenia:

- **Vytvoriť webovú lokalitu venovanú Mládeži v pohybe s informáciami o možnostiach vzdelávania a mobility v EÚ (2010):** Táto webová lokalita by mala úplne stransparentniť všetky relevantné programy EÚ, možnosti a práva súvisiace so vzdelávacou mobilitou mladých ľudí a mala by sa postupne dopĺňať, napríklad prepájať akcie EÚ s iniciatívami štátov a regiónov, poskytovať informácie o možnostiach financovania, o programoch vzdelávania a odbornej prípravy v celej Európe (pri zohľadnení prebiehajúcich prác na nástrojoch transparentnosti a existujúceho portálu PLOTEUS), uverejňovať zoznamy kvalitných podnikov, ktoré ponúkajú stáže, a podobne.
- **Navrhnuť odporúčanie Rady o podpore vzdelávacej mobility mladých ľudí (2010)** s riešeniami, ako odstrániť prekážky vzdelávacej mobility na vnútroštátnej, európskej aj medzinárodnej úrovni. Tu nadväzuje na spätnú väzbu z verejnej konzultácie z roku 2009, ktorá sa týkala zelenej knihy „Podpora vzdelávacej mobility mladých ľudí“. Pravidelné monitorovanie zabezpečí, že v **tzv. hodnotiacom prehľade mobility** sa bude porovnávať a merať pokrok v odstraňovaní týchto prekážok v členských štátoch.
- **Vytvoriť kartu Mládeže v pohybe** na zjednodušenie mobility pre všetkých mladých ľudí (t.j. študentov, žiakov, učňov, stážistov a dobrovoľníkov), aby integračný proces mobilných študentov prebiehal hladšie.
- **Uverejniť usmernenie o rozhodnutiach Európskeho súdneho dvora týkajúcich sa práv mobilných študentov (2010).** Zaoberá sa otázkami, akými sú prístupnosť, uznávanie a prenosnosť grantov.
- **Navrhnuť európsky pas zručností (2011)** na základe existujúcich prvkov Europassu, aby sa transparentným a porovnateľným spôsobom zaznamenávali kompetencie získané v celom priebehu života v rôznych vzdelávacích prostrediach vrátane elektronických zručností a informálneho a neformálneho vzdelávania. Malo by to viesť k zjednodušeniu uznávania zručností vo všetkých krajinách, a tak napomôcť mobilite.

4.2. Podpora pracovnej mobility

Najnovšia Montiho správa²⁹ poukazuje na to, že napriek hospodárskemu poklesu existujú v EÚ neobsadené pracovné miesta. Je to čiastočne dôsledok nedostatočnej pracovnej mobility v rámci Únie. Väčšina Európanov (60 %) si však myslí, že ľudia sťahujúci sa po Európe prospievajú európskej integrácii, 50 % si myslí, že prospievajú trhu práce a 47 % si myslí, že prospievajú hospodárstvu³⁰.

²⁸ Oznámené v rámci Digitálnej agendy, KOM(2010) 245; „Elektronické zručnosti pre 21. storočie“ KOM(2007) 496.

²⁹ „Nová stratégia pre jednotný trh“, správa M. Montiho, 9. mája 2010, s. 57.

³⁰ „Geografická a pracovná mobilita“, Špeciálny Eurobarometer 337, júna 2010.

Práca v zahraničí zvlášť priťahuje mladých ľudí. Napriek tomu má voľný pohyb v praxi stále mnohé prekážky: tie je potrebné odstrániť, aby sa **mladým pracovníkom zjednodušilo sťahovanie a práca** v rámci Únie, ako aj získavanie nových zručností a kompetencií. Mladí ľudia sú často ochotní pracovať v zahraničí, ale nevyužívajú pracovné príležitosti v iných krajinách, lebo o nich nevedia a sťahovanie je nákladné. Poradenstvo a finančná podpora na pokrytie nákladov na presťahovanie mladých uchádzačov o prácu do novej krajiny, ako aj určité náklady na začlenenie, ktoré zväčša nesie zamestnávateľ, by mohli prispieť k **vyrovnaníu pomeru medzi ponukou práce a dopytom po nej**, a pritom umožniť mladým pracovníkom získať hodnotné **skúsenosti a zručnosti**.

Mladí ľudia, ktorí prichádzajú na trh práce, majú pri nadväzovaní spojenia s podnikmi ťažkosti a verejné služby zamestnanosti (VSZ) nie vždy ponúkajú služby vhodné pre mladých ľudí a nedostatočne zapájajú do náboru mladých ľudí z celej Európy podniky. VSZ nevyužívajú v plnej miere **EURES** a zamestnanecké príležitosti, ktoré ponúka, hoci 12 % Európanov o ňom vie a 2 % ho prakticky využilo³¹.

Vzhľadom na budúce nedostatky na trhu práce si Európa potrebuje udržať čo najviac **vysokokvalifikovaných pracovníkov** a navyše prilákať ľudí so schopnosťami vyhovujúcimi zvýšeným požiadavkám trhu práce. Na to, aby sa v celosvetovej súťaži o talentovaných pracovníkov podarilo pritiahnuť vysokokvalifikovaných prisťahovalcov, bude potrebné vyvinúť špeciálne úsilie. K vnímaniu príťažlivosti miesta pracoviska prispieva široké spektrum aspektov presahujúcich konvenčnú politiku zamestnanosti. Politiky by sa mali zamerať na skutočnosť, že za niektorými povolaniami sa príliš veľa Európanov sťahuje preč a príliš málo prisťahovalcov z tretích krajín prichádza do EÚ. Mali by sa zamerať na **zvyšovanie povedomia o občianskych právach pri sťahovaní v rámci EÚ**, a to najmä v oblasti koordinácie sociálneho zabezpečenia a voľného pohybu pracovníkov, na **zjednodušenie postupov koordinácie sociálneho zabezpečenia**, ktoré zohľadnia nové vzory mobility, na znižovanie prekážok voľného pohybu pracovníkov (napr. prístup k pracovným miestam vo verejnej správe), na zlepšovanie informovanosti mladých ľudí o **žiadaných povolaniach**, na zvyšovanie príťažlivosti pracovných miest v povolaniach, ktoré trpia na **odliv mozgov** (napr. vedecké a lekárske povolania) a v rámci iniciatívy „nové zručnosti a nové pracovné miesta“ na identifikovanie tých nedostatočne obsadených povolaní, do ktorých je potrebné pritiahnuť mladých ľudí z EÚ aj mimo nej.

Kľúčové nové opatrenia:

- **Vypracovať novú iniciatívu „Tvoje prvé pracovné miesto EURES“** ako pilotný projekt (pod podmienkou, že získa potrebnú finančnú podporu rozpočtového orgánu) na pomoc mladým ľuďom pri hľadaní práce v ktoromkoľvek z 27 členských štátov EÚ a pri sťahovaní do zahraničia. Hľadanie práce v zahraničí by malo byť rovnako jednoduché ako vo vlastnej krajine: „Tvoje prvé pracovné miesto EURES“ poskytuje poradenstvo, pomoc pri hľadaní práce a náboře a finančnú podporu mladým uchádzačom ochotným pracovať v zahraničí a podnikom (najmä MSP), ktoré prijímajú do zamestnania mladých pracovníkov a začínajúcich pracovníkov prevádzajú komplexným integračným programom. Tento nový nástroj mobility by mal byť riadený EURES-om, Európskou sieťou pracovnej mobility pre verejné služby zamestnanosti.
- V roku 2010 vytvoriť **„Európsky monitor voľných pracovných miest“**, ktorý bude mladým ľuďom a poradcom v oblasti zamestnávania poskytovať prehľad o tom, kde sú v Európe pracovné miesta a aké sa vyžadujú zručnosti. Európsky monitor voľných pracovných miest zlepší transparentnosť a informovanosť o dostupných pracovných miestach pre mladých uchádzačov, a to prostredníctvom spravodajského systému zameraného na dopyt po práci a zručnostiach v celej Európe.

³¹ Špeciálny Eurobarometer 337, jún 2010.

- **Monitorovať uplatňovanie právnych predpisov EÚ v oblasti voľného pohybu pracovníkov**, aby boli v členských štátoch motivačné opatrenia zamerané na mladých pracovníkov vrátane poslucháčov odborného vzdelávania k dispozícii aj mobilným mladým pracovníkom, a v roku 2010 spolu s členskými štátmi v rámci technického výboru pre voľný pohyb pracovníkov **určiť oblasti aktivity na podporu mobility mládeže**.

5. RÁMEC PRE ZAMESTNANOSŤ MLÁDEŽE

Zatiaľ čo všetky členské štáty uplatňujú politiky zamestnanosti mládeže a mnohé z nich počas krízy prijali dodatočné opatrenia často v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi, ešte stále ostáva urobiť veľa práce³²³³. Opatrenia na **zníženie vysokej miery nezamestnanosti mládeže** a **zvýšenie miery zamestnanosti mládeže** v časoch obmedzených verejných rozpočtov musia byť z krátkodobého hľadiska efektívne a z dlhodobého hľadiska udržateľné – vzhľadom na úlohy spojené s demografickými zmenami. Mali by integrovaným spôsobom pokrývať sériu krokov mladých ľudí prechádzajúcich zo vzdelávania do pracovného pomeru a zabezpečiť bezpečnostné siete pre tých, ktorým hrozí odchod zo vzdelávania či zamestnania. Súčasné právne predpisy EÚ na ochranu mladých ľudí v práci sa musia vykonávať v plnom rozsahu a správnym spôsobom³⁴.

Preukázalo sa, že **pevná koordinácia politik na európskej úrovni** v rámci spoločných princípov **flexiistoty** môže pre mladých ľudí veľa znamenať. Spolu so zainteresovanými subjektmi vrátane verejných služieb zamestnanosti (VSZ), sociálnych partnerov a MVO je potrebné vyvinúť **osobitné úsilie na úrovni EÚ aj jednotlivých štátov**. Malo by spočívať v **nadväzných prioritných opatreniach** na zníženie nezamestnanosti mládeže a zlepšenie jej pracovných výhľadov. Prioritné opatrenia by sa mali chápať ako príspevok k naplneniu **cieľa zamestnanosti** stanoveného v stratégii Európa 2020 na **75 %**.

Nedostatok slušných pracovných príležitostí pre mladých ľudí je rozšírený problém v ekonomikách na celom svete. Zvýšenie zamestnanosti mládeže v našich partnerských krajinách a zvlášť v susedných krajinách EÚ nepomôže len im samým, ale bude mať pozitívny vplyv na celú EÚ. Zamestnanosť mládeže sa v odozve na krízu a obnovu stalo jednou z **najdôležitejších tém globálnej politickej diskusie**, v ktorej sa prízvukuje zblížovanie politických priorít a podnecovanie výmeny medzi politikami. Poukázali na to aj Globálny pakt k zachovaniu pracovných miest prijatý Medzinárodnou organizáciou práce, odporúčania ministrov zamestnanosti a práce z krajín G20, globálna stratégia pre odbornú prípravu G20 či Fórum mládeže OECD.

5.1. Pomoc pri hľadaní prvého miesta na začiatku kariéry

Po skončení strednej školy by si mladí mali nájsť prácu alebo pokračovať na vyššom stupni vzdelávania. Ak nie, musia získať primeranú podporu prostredníctvom **aktívnych opatrení na trhu práce a v sociálnej oblasti**, aj keby na žiadne dávky nemali nárok. Je to dôležité najmä v členských štátoch, v ktorých sa otvára málo pracovných miest, aby mladí ľudia neboli vylúčení už v ranom štádiu. Predpokladom je zabezpečiť mladým ľuďom širší a skorší

³² Zdroj: Štúdia o zamestnanosti mládeže (2008), ktorá poskytuje záznam hlavných politik uplatňovaných vo všetkých 27 členských štátoch EÚ. Správa výboru pre zamestnanosť o zamestnanosti mládeže (2010) poskytuje prehľad najnovších opatrení prijatých v členských štátoch.

³³ Sériea tematických recenzií OECD o zamestnanosti mládeže vo vybratých krajinách OECD (2008–2010).

³⁴ Komisia čoskoro predloží rozbor v pracovnom dokumente útvarov Komisie o uplatňovaní smernice Rady 94/33/ES z 22. júna 1994 o ochrane mladých ľudí pri práci.

prístup k týmto opatreniam, aj keď nie sú registrovaní ako uchádzači o prácu. Pre mladých ľudí z prisťahovaleckého prostredia alebo z osobitných etnických skupín možno bude potrebné opatrenia prispôbiť, aby táto rýchlo rastúca skupina obyvateľstva, ktorá sa často začína kariéru zvlášť ťažko, lepšie napredovala.

Absolventi odborného a vyššieho vzdelávania takisto potrebujú podporu, aby čo najskôr získali svoje prvé pracovné miesto. Inštitúcie trhu práce, najmä **verejné služby zamestnanosti**, majú odborný potenciál na to, aby informovali mladých o pracovných príležitostiach a poskytovali im pomoc pri hľadaní práce. Musia však svoju podporu prispôbiť konkrétnym potrebám mladých ľudí, a to najmä cez partnerstvá s inštitúciami odbornej prípravy a vzdelávania, sociálnu podporu a pracovnoporadenské služby, odbory a zamestnávateľov, ktorí takisto môžu takéto služby ponúkať v rámci svojej politiky **sociálnej zodpovednosti podnikov (CSR)**.

Keď si zamestnávatelia môžu vybrať medzi skúseným pracovníkom a nováčikom, často si zvolia toho prvého. Motiváciou na zamestnávanie nováčikov môžu byť **mzdové dohody a mimomzdové náklady na pracovnú silu**, ale nemali by prispieť k nestabilite. Pri stanovovaní dohodnutých diferencovaných nástupných miezd môže zohrať pozitívnu úlohu aj kolektívne vyjednávanie. Takéto opatrenia by mali sprevádzať sekundárne dávky a prístup k odbornej príprave na pomoc mladým ľuďom, aby si udržali miesto.

Mladí pracovníci sú často najímaní na **dočasné zmluvy**, čo firmám umožňuje overiť si ich zručnosti a produktivitu pred tým, ako miesto ponúknu na dobu neurčitú. Dočasné zmluvy sú však často len lacnejšou alternatívou tých stálych, a to najmä v krajinách, v ktorých je medzi pravidlami prepúšťania v týchto dvoch druhoch zmlúv veľký rozdiel (t. j. odstupné, výpovedné lehoty, možnosť odvolať sa na súde). Výsledkom je potom **segmentácia trhu práce**, keď mnohí mladí pracovníci striedajú dočasné pracovné miesta s nezamestnanosťou, majú malú šancu, že získajú stabilnejšiu zmluvu na dobu neurčitú a nemajú vyplatené príspevky na dôchodok. Padnúť do tejto pasce segmentácie hrozí najmä mladým ženám. Používanie takýchto zmlúv by sa v budúcnosti malo obmedziť, pretože škodia rastu, produktivite aj hospodárskej súťaži³⁵, majú dlhodobý negatívny dosah na zhromažďovanie ľudského kapitálu a zárobkovú schopnosť, keďže mladí pracovníci väčšinou dostávajú nižšiu mzdu a menej odbornej prípravy. K možným riešeniam patria fiškálne stimuly pre firmy, ktoré používajú trvalé zmluvy, alebo podpora pri premene dočasných zmlúv na trvalé. Komisia v roku 2010 tento špeciálny kontext objasní v **komplexnom rozbere faktorov, ktoré vplývajú na situáciu mladých ľudí na trhu práce**, a rizík segmentácie trhu práce s dosahom na mladých ľudí.

5.2. Podpora ohrozenej mládeže

Ukazovatele výkonnosti trhu práce pre mladých ľudí nie celkom zachytávajú skutočnosť, že až 15 % 20–24-ročných Európanov nepracuje ani nepokračuje vo vzdelávaní (tzv. mládež ani-ani: ani v zamestnaní, ani vo vzdelávaní či odbornej príprave) a hrozí jej trvalé vylúčenie z trhu práce a závislosť na dávkach. Vyriešiť tento problém je prvoradou prioritou, aby **títo mladí ľudia mali možnosť nastúpiť na cestu, ktorá ich vráti naspäť do vzdelávania či odbornej prípravy alebo im zabezpečí spojenie s pracovným trhom**. Takisto by sa malo vyvinúť čo najväčšie úsilie, aby čo najviac **mladých ľudí s postihnutím** alebo zdravotnými problémami pracovalo, a tak zminimalizovať riziko budúcej nečinnosti a sociálneho

³⁵ Pozri smernicu 1999/70/ES.

vylúčenia. Pri podpore a koordinácii takéhoto úsilia zohrajú kľúčovú úlohu verejné služby zamestnanosti. Jednou z možností je uzavrieť partnerstvá a dohody so zamestnávateľmi, ktorí môžu za nábor ohrozenej mládeže získať podporu.

5.3. Adekvátne sociálne bezpečnostné siete pre mladých ľudí

Aktívne začleňovanie mladých s osobitným zameraním na tie najzraniteľnejšie skupiny si vyžaduje kombináciu primeranej podpory príjmov, všeobecne prístupných trhov práce a dostupnosti kvalitných služieb³⁶. Mnohí nezamestnaní mladí ľudia, najmä ak nikdy nepracovali, nemajú prístup k dávkam v nezamestnanosti ani inej podpore príjmov. Tento problém by sa mal riešiť podľa potreby zaistením **prístupu k sociálnym dávkam a v nutnom prípade jeho rozšírením**, aby sa zabezpečila istota príjmu, pričom **aktivačné opatrenia a podmienenosť** by mali zaručiť, že dávky v nezamestnanosti získa len ten mladý človek, ktorý si aktívne hľadá prácu alebo pokračuje vo vzdelávaní či odbornej príprave. Toto je kľúčové na elimináciu zneužívania dávok. Zložitú situáciu mladých ľudí by mala riešiť aj modernizácia systému sociálneho zabezpečenia.

Čoraz viac mladých sa dostáva medzi poberateľov (trvalého) **invalidného dôchodku**. Niektorí nie sú schopní v plnej miere pracovať ani na prispôbených pracoviskách, ale iní by sa mohli vrátiť naspäť na trh práce prostredníctvom dobre navrhnutých aktivačných politík.

5.4. Podpora mladých podnikateľov a samostatne zárobkovo činných

Celoživotná práca pre toho istého zamestnávateľa sa určite nestane normou. Väčšina pracovníkov mení firmu niekoľkokrát a najviac pracovných miest v súčasnosti je a aj v budúcnosti bude v MSP a mikropodnikoch. Okrem toho je významným stimulátorom podnikania samostatne zárobková činnosť, ktorá tak môže značne prispieť k tvorbe pracovných miest, najmä v sektore služieb.

Samostatne zárobková činnosť je hodnotná príležitosť pre mladých ľudí, aby využili svoje zručnosti a vytvorili si vlastné pracovné miesto. Zároveň je možnosťou, ktorá zvyšuje vážnosť uchádzačov u inštitúcií, ktoré pomáhajú mladým ľuďom naplánovať si kariéru. Záujem a potenciál mladých stať sa podnikateľmi je potrebné podchytiť presadzovaním podnikavého uvažovania a postojov vo vzdelávaní a odbornej príprave s podporou ako verejného, tak súkromného sektora. Preto musia mladí ľudia dostávať viac príležitostí na získanie podnikateľských skúseností, **podporu a poradenstvo k svojim podnikateľským plánom, prístup k počiatočnému kapitálu a tútorstvo**. Aj v tomto prípade zohrávajú dôležitú úlohu verejné služby zamestnanosti, ktoré mladých uchádzačov o prácu informujú a poskytujú im poradenstvo o podnikaní a možnostiach samostatne zárobkovej činnosti.

Kľúčové nové opatrenia:

Komisia:

- bude vzhľadom na potrebu čeliť obmedzeniam verejných výdavkov s členskými štátmi spolupracovať **na určení tých najúčinnjších podporných opatrení** vrátane pracovného umiestnenia, programov odbornej prípravy, náborových dotácií a mzdových dohôd, bezpečnostných opatrení a dávok v kombinácii s aktiváciou a navrhne zodpovedajúce nadväzné opatrenia.

³⁶ Odporúčanie Komisie o aktívnom začleňovaní osôb vylúčených z trhu práce z 3.10.2008 (Ú. v. EÚ L 307 z 18.11.2008), schválené Radou 17. decembra 2008 a Európskym parlamentom v rezolúcii zo 6. mája 2009.

- začne **systematicky monitorovať situáciu mladých ľudí, ktorí nemajú zamestnanie a nepokračujú vo vzdelávaní ani odbornej príprave (ani-ani)**, na základe celoeurópskych porovnateľných údajov na podporu rozvoja politiky a vzájomného učenia v tejto oblasti.
- **s podporou programu PROGRESS vytvorí nový program vzájomného učenia pre európske verejné služby zamestnanosti (2010)**, aby im pomohla dostať sa k mladým ľuďom a rozšíriť na nich zamerané služby. V tomto programe sa stanovujú kľúčové prvky vhodných postupov vo verejných službách zamestnanosti a podporujú sa ich prenosnosť.
- **posilní dvojstranný a regionálny dialóg o politike zamestnanosti mládeže** so strategickými partnermi EÚ a európskymi susedmi, ako aj na medzinárodných fórach, najmä v organizáciách ILO, OECD a G20.
- povzbudí lepšie využívanie podpory **potenciálu mladých podnikateľov prostredníctvom nástroja na mikrofinancovanie v rámci programu Progress**³⁷. Tento nástroj zlepšuje prístupnosť a dostupnosť mikrofinancovania pre tých, ktorí chcú založiť alebo rozvíjať podnik, ale majú ťažkosti s prístupom k tradičnému úverovému trhu. V mnohých členských štátoch mladí mikropodnikatelia, ktorí sa snažia čerpať financie z nástroja mikrofinancovania, získajú s podporou ESF aj poradenstvo a tutorstvo.

V rámci stratégie Európa 2020 a európskej stratégie zamestnanosti by sa členské štáty mali zamerať na:

- zabezpečenie záruky na „ochranu mládeže“, ktorá spočíva v tom, že všetci mladí ľudia **do štyroch mesiacov od ukončenia školy** získajú prácu, budú pokračovať vo vzdelávaní alebo nastúpia do aktivačného programu. Od členských štátov sa preto požaduje, aby identifikovali a odstránili právne a administratívne prekážky, ktoré by mohli mladým ľuďom nečinným z iných ako vzdelávacích dôvodov zablockovať prístup k týmto opatreniam. Podmienkou toho často bude rozšírenie podpory VSZ nástrojmi prispôbenými potrebám mladých ľudí.
- dosiahnutie **rovnováhy medzi právami na dávky a cieľovými aktivačnými opatreniami** na základe vzájomných povinností, aby sa predišlo tomu, že mladí ľudia, najmä tí najzraniteľnejší, celkom vypadnú zo systému sociálnej ochrany.
- zavedenie **jedinej zmluvy na dobu neurčitú** na segmentovaných trhoch práce s dostatočne dlhou skúšobnou dobou a postupným zvyšovaním práv na ochranu, prístupu k odbornej príprave, celoživotnému vzdelávaniu a kariérnemu poradenstvu pre všetkých zamestnancov. Je potrebné zaviesť minimálny príjem zvlášť pre mladých ľudí a pozitívne diferencované mimomzdové náklady, aby sa trvalé zmluvy pre mladých zatriaktívili a obmedzili segmentáciu trhu práce v súlade so spoločnými zásadami flexiistoty.

6. VYUŽÍVANIE PLNÉHO POTENCIÁLU PROGRAMOV FINANCOVANIA EÚ

Ciele Mládeže v pohybe už čerpajú podporu z viacerých súčasných programov. V oblasti vzdelávania a odbornej prípravy sú to programy celoživotného vzdelávania (vrátane programov Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius a Grundtvig), Mládež v akcii, Erasmus Mundus, Tempus a akcie Marie Curie, ktoré sa zameriavajú na osobitné cieľové skupiny. Ich ciele by sa mali posilniť, zracionalizovať a lepšie využívať na podporu cieľov Mládeže v pohybe.

Učitelia, školitelia, výskumníci a mladí pracovníci môžu pôsobiť ako **šíritelia mobility** na rôznych úrovniach: môžu presvedčať mladých ľudí, aby sa zapojili do mobility, pripravovať účastníkov, udržiavať spojenie s hosťiteľskou inštitúciou, organizáciou či podnikom. V ďalšej generácii programov mobility Komisia navrhne zvýšiť dôraz na zlepšenie mobility šíriteľov, akými sú napríklad učitelia a školitelia, ktorí môžu zaujať úlohu obhajcov mobility.

³⁷

www.ec.europa.eu/epmf

Komisia preskúma možnosti, ako posilniť podporu **podnikateľskej** mobility mladých ľudí, a to najmä zvýšením pracovnej mobility prostredníctvom programu Erasmus, šírením podnikateľského vzdelávania na všetkých úrovniach systému vzdelávania a v EIT, posilnením účasti podnikov na akciách Marie Curie a podporou iniciatívy „**Erasmus pre mladých podnikateľov**“.

Tieto programy však samé o sebe nebudú schopné pokryť všetky požiadavky. Aby sa dosiahlo požadované množstvo prostriedkov, je potrebné **prepojiť financovanie z rôznych zdrojov** a do podpory cieľov Mládeže v pohybe **širšie zapojiť** verejné orgány, občiansku spoločnosť, súkromný sektor a ďalšie subjekty.

Významnú pomoc mladým ľuďom poskytuje **Európsky sociálny fond (ESF)**. Je to hlavný finančný nástroj EÚ na podporu zamestnanosti mládeže, podnikania a vzdelávacej mobility mladých pracovníkov, aby sa zabránilo predčasným odchodom zo škôl a zvýšila úroveň zručností. Tretinu z 10 miliónov každoročne podporených príjemcov ESF tvoria mladí ľudia, pričom mládeži je určených asi 60 % celého rozpočtu ESF vo výške 75 miliárd eur na roky 2007–2013 so spolufinancovaním štátov. ESF okrem toho výrazne podporuje reformy systémov vzdelávania a odbornej prípravy a účasť na celoživotnom vzdelávaní v členských štátoch v celkovej hodnote príspevku 20,7 miliardy eur.

Napriek tomu je vzhľadom na rapídne zhoršenie situácie mladých ľudí od čias, kedy sa tvorili programy ESF, **potrebné maximalizovať využívanie potenciálu ESF**. Komisia preto uskutoční inventúru súčasných opatrení ESF a potom v spolupráci s členskými štátmi stanoví kľúčové ciele opatrenia a akcie, ktoré by mali súrne získať podporu z ESF. Uskutoční sa to v rámci systému podávania správ ESF a viacstranného dohľadu stanoveného v stratégii Európa 2020. Zároveň je potrebné zvýšiť informovanosť, aby mladí ľudia čo najlepšie využívali príležitosti, ktoré poskytuje ESF.

Komisia spolu s členskými štátmi a regiónmi preskúma, ako lepšie podporiť pracovné a vzdelávacie príležitosti pre mládež a infraštruktúru vyššieho vzdelávania z iných štrukturálnych a kohéznych fondov, a to najmä z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Okrem toho sa bude ďalej využívať program PROGRESS a európsky nástroj mikrofinancovania, a takisto financovanie zo strany štátov a regiónov.

Komisia súčasne skúma, či na úrovni EÚ v spolupráci s Európskou investičnou bankou vytvorí **nástroj na poskytovanie úverov študentom** ako doplnok k vnútroštátnym schémam. Dostupnosť úverov na štúdium pre mladých ľudí by sa mala zvýšiť a prispieť k lepšej cezhraničnej vzdelávacej mobilite, ktorej súčasťou by mala byť možnosť študentov absolvovať celý študijný program v zahraničí. Mala by sa zaistiť komplementarita s existujúcimi programami EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. V súčasnosti sa na túto tému realizuje štúdia s očakávanými výsledkami v roku 2011.

Komisia vo svojom nedávnom oznámení „Digitálna agenda pre Európu“³⁸ oznámila, že navrhne opatrenia na dosiahnutie rýchleho a ľahkého prístupu k finančným prostriedkom na výskum v oblasti IKT, a tak ich zatriktívni pre MSP a mladých výskumníkov.

Plánuje sa koordinované **preskúmanie súčasných programov vzdelávania a odbornej prípravy** s cieľom navrhnuť vo finančnom rámci po roku 2013 **integrovateľný prístup** s dôrazom na stratégiu Mládeže v pohybe. Cieľom je **podporiť rozšírenie príležitostí na**

³⁸ KOM(2010) 245

vzdelávanie a mobilitu pre všetkých mladých ľudí v Európe, ako aj **modernizáciu systémov vzdelávania a odbornej prípravy a rozvoj sektora mládeže**, a to najmä prostredníctvom medzištátnych a medzinárodných projektov spolupráce a sietí. Súčasťou tohto úsilia bude vytvorenie vzdelávacích partnerstiev, uskutočňovanie akcií na budovanie kapacít, medzinárodný politický dialóg a propagácia Európy ako prítiažlivého miesta na štúdium a výskum.

Komisia v septembri 2010 **otvorí verejnú konzultáciu**, v ktorej sa zainteresované subjekty môžu vyjadriť k budúcnosti vzdelávacích a učebných programov. Návrhy predloží v roku 2011.

V nasledujúcom programovacom období by sa **podpora ESF** mala užšie prepojiť s prioritami politík uvedenými v integrovaných usmerneniach a s vnútroštátnymi a celoeurópskymi cieľmi v oblasti vzdelávania uvedenými v stratégii Európa 2020.

Kľúčové nové opatrenia:

- Vzhľadom na rastúci význam tejto otázky Komisia a členské štáty preskúmajú zásahy ESF a predložia **návrh, ako zvýšiť informovanosť a zmaximalizovať využívanie potenciálu ESF** na podporu mladých ľudí.
- **Členské štáty by mali zabezpečiť, aby ESF promptne podporoval** mladých ľudí a dosiahol ciele stratégie Európa 2020. Komisia zistí osvedčené postupy efektívneho využívania prostriedkov na zlepšenie pracovných príležitostí pre mládež a bude inšpirovať ich širšie uplatňovanie v programoch členských štátov.
- **Preskúmať všetky relevantné programy EÚ** na podporu vzdelávacej mobility a vzdelávania, a to aj verejnou konzultáciou so zainteresovanými skupinami, ktorá sa začne v septembri 2010, a v roku 2011 predložiť návrhy nového finančného rámca.
- **Preskúmať uskutočniteľnosť vytvorenia nástroja na poskytovanie úverov študentom** na úrovni EÚ v spolupráci so skupinou EIB a inými finančnými inštitúciami s cieľom posilniť medzištátnu študentskú mobilitu a zlepšiť prístup mladých k vyššiemu vzdelávaniu ako doplnok k vnútroštátnym schémam. Výsledky štúdie uskutočniteľnosti sa očakávajú v roku 2011.

7. MONITOROVANIE A PODÁVANIE SPRÁV

Komisia a členské štáty by mali spolupracovať na nadväzných opatreniach k iniciatíve Mládež v pohybe v kontexte nadväzných opatrení k stratégii Európa 2020, na súčasnej úprave strategického rámca pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy („ET 2020“), na európskej stratégii zamestnanosti a na stratégii EÚ pre mládež³⁹. Rámcom pre koordinované politické akcie, ktorých väčšina spadá do zodpovednosti členských štátov, sú nové **integrované usmernenia**, najmä usmernenia o zamestnanosti. Komisia podporí členské štáty pri koncipovaní a realizácii akcií prostredníctvom **financovania a otvorených metód koordinácie**, najmä pomocou posilneného **vzájomného učenia a vzájomného hodnotenia** medzi štátnymi správami jednotlivých štátov, regionálnymi a miestnymi tvorcami politík a inými zainteresovanými subjektmi a účastníkmi, ako aj pravidelnými monitorovaním programov ESF a spolupracou v tejto oblasti.

Akcie vyhlásené v tomto oznámení sa vzhľadom na horizont roku 2020 budú **časom skúmať a aktualizovať**.

³⁹ KOM(2009) 200.

8. INFORMAČNÁ KAMPAŇ

Komisia začne v roku 2010 **informačnú kampaň** na podporu iniciatívy Mládež v pohybe pre ďalšie desaťročie. Súčasťou kampane v roku 2011 bude **zlepšovanie informovanosti o zamestnanosti mládeže a mobilizačná akcia namierená na mladých občanov a účastníkov trhu práce v členských štátoch. Jej cieľom je sústrediť úsilie štátov a EÚ na obrátenie trendov nezamestnanosti a povzbudiť mladých ľudí, aby sa chopili príležitostí. Do kampane sa aktívne zapoja štátne a regionálne orgány, podnikateľský sektor, najmä MSP, a iní kľúčoví účastníci.**

9. ZÁVER

Hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020 Mládež v pohybe kladie mladých ľudí do stredu agendy EÚ zameranej na vytvorenie hospodárstva, ktoré sa zakladá na poznatkoch, výskume a inovácii, vysokej úrovni vzdelania a zručností v súlade s potrebami trhu práce, prispôsobivosti a tvorivosti, všeobecne prístupných trhoch práce a aktívnej účasti na živote spoločnosti. Uvedené faktory sú kľúčové pre budúcu prosperitu Európy. Členské štáty a v relevantných prípadoch aj kandidátske krajiny by mali urýchlene na štátnej, regionálnej aj európskej úrovni riešiť problémy mladých ľudí uvedené v tomto oznámení, aby systémy vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj štruktúry trhu práce disponovali nástrojmi na hospodársku obnovu a ďalší rozvoj. Vzhľadom na celosvetový rozmer týchto úloh EÚ by sa mali šíriť dialóg, výmena a spolupráca s vonkajšími partnermi EÚ. Táto iniciatíva sa v úsilí o úspešné naplnenie týchto cieľov spolieha na podporu ostatných európskych inštitúcií a aktívnu účasť všetkých zainteresovaných.